

3) Έλλείψει συμφωνίας εντός της έν λόγω προθεσμίας, τό Δικαστήριο θά άποφανθεί επί τοῦ αϊτήματος περί της όφειλομένης στήν προσφεύγουσα άμοιβής καί συντάξεως.

4) Έπιφυλάσσεται ώς πρός τά δικαστικά έξοδα.

Bosco

O'Keeffe

Koormans

Έδημοσιεύθη σέ δημόσια συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο τήν 1η 'Ιουλίου 1982.

Ό γραμματεὺς

Ό πρόεδρος τοῦ πρώτου τμήματος

κ.ά.α.

J. A. Pompe

G. Bosco

Βοηθός γραμματεὺς

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ
FRANCESCO CAROTORTI
ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 6 ΜΑΪΟΥ 1982 ¹

*Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

1. Η παρούσα υπόθεση άποτελεί τόν δικαστικό επίλογο μιās διαφοράς μεταξύ της Έπιτροπής καί της Teresa Porta, τό γένος Pace, σχετικά μέ τήν εκπαιδευτική δραστηριότητα πού ή τελευταία ήσκησε στά πλαίσια της Εὐρωπαϊκής Κοινότητος Άτομικής Ένεργείας επί 17 έτη.

Συγκεκριμένα, ή προσφεύγουσα παρέδιδε μαθήματα γενικής μορφώσεως καί ιταλικής γλώσσας στό πλαίσιο τών «μαθημάτων επαγγελματικής καταρτίσεως» τοῦ Κοινού Κέντρου Έρευνας της Ispra από τήν άρχή τοῦ σχολικού έτους 1963-64 έως τό τέλος

τοῦ σχολικού έτους 1979-80. Ένώ όμως κατά τά πρώτα πέντε έτη ή διδασκαλία έγίνετο χωρίς έγγραφη κατάρτιση συμβάσεως, στήν συνέχεια, από τό 1969 έως τό 1975, ό διευθυντής τοῦ Κέντρου προσδιόριζε κατ' έτος μέ έπιστολή πού απέστελλε στήν ενδιαφερομένη τόσο τόν χρόνο διδασκαλίας πού άντιστοιχοῦσε σέ όλόκληρο τό σχολικό έτος (δηλαδή από τίς 15 Σεπτεμβρίου ως τίς 15 'Ιουλίου τοῦ επομένου έτους, όσο καί τήν ώριαία άμοιβή της. Άργότερα, από τό σχολικό έτος 1976-77, ή σχέση μεταξύ της προσφευγούσης καί τοῦ Κέντρου της Ispra έδασίζετο σέ λεπτομερής σύμβαση (συντεταγμένη στά γαλλικά καί ύπογεγραμμένη από τούς δύο άντισυμ-

1 — Μετάφραση από τά ιταλικά.

βαλλομένους), ή όποία στό σημείο 6 έχαρακτηρίζετο ως σύμβαση «prestazione d'opera» (παροχής υπηρεσιών). "Άλλη ρήτρα προέδλεπε ότι ή σύμβαση θά διέπεται από τήν Ιταλική νομοθεσία. Ή προσφεύγουσα άνεγνώρισε πάντως ότι έλαβε γνώση ότι έναπόκειτο σ' αὐτήν νά έναρμονίσει τήν κατάστασή της πρὸς τήν Ιταλική καί κοινωνική νομοθεσία, «χωρίς τό θεσμικό ὄργανο νά υπέχει οιαδήποτε συναφή υποχρέωση έν ὄψει τῆς νομικῆς φύσεως τῆς παρούσης συμβάσεως». Τέλος, δυνάμει τοῦ σημείου 8, οἱ συμβαλλόμενοι, αναφερόμενοι στά ἄρθρα 42 τῆς συνθήκης ΕΚΑΧ, 181 τῆς συνθήκης ΕΟΚ καί 153 τῆς συνθήκης ΕΚΑΕ, ἐδήλωναν ότι τό Δικαστήριο τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων «εἶναι ἀρμόδιο νά ἀποφαίνεται ἐπὶ ὧν τῶν διαφορῶν ὡς πρὸς τό κύρος, τήν ἐρμηνεία ἢ τήν ἐκτέλεση τῆς παρούσης συμβάσεως».

Στίς 16 Ἰουλίου 1980 ἡ ἐνδιαφερομένη ἔστειλε στόν διευθυντή τοῦ Κέντρου ἐπιστολή μέ τήν όποία, ἀφοῦ υπενθύμιζε ότι ἡ σχέση ἐργασίας διείπετο ἀπό τήν Ιταλική νομοθεσία, ζητοῦσε νά θεωρηθεῖ ότι ἀπό τό 1963 συνιστοῦσε ἐνιαία σχέση ἐξηρητημένης ἐργασίας ἀορίστου χρόνου, πού τῆς παρεῖχε τό δικαίωμα σέ ἀποδοχές κατά τοὺς θερινούς μῆνες πού ἡ σχολή παρέμενε κλειστή κατά τίς διακοπές καί στήν ἀντίστοιχη ἀντισταθμιστική ἀποζημίωση, στίς εἰσφορές κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως καί προνοίας καί στό συνταξιοδοτικό καθεστῶς πού συνεπάγεται.

Στίς 12 Σεπτεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους, ὁ διευθυντής τοῦ Κέντρου ἀνέφερε σέ σχετική ἀπάντησή του ότι οἱ προσωρινές συμβάσεις πού συνήπτε τό Κέντρο μέ τήν προσφεύγουσα κάθε ἔτος ὁδήγησαν σέ σχέση πού δέν ἐνέπιπτε στήν κατηγορία τῆς «ἐξηρητημένης ἐργασίας» ἀλλά τῆς «ἀνεξάρτητης», πράγμα πού συνάγεται καί ἀπό τοὺς ἰδίους τοὺς ὅρους τῶν συμβάσεων. Κατόπιν αὐτῶν, ἡ ἐνδιαφερομένη, μέ ὑπηρεσιακό

σημείωμα τῆς 2ας Ὀκτωβρίου 1980 πού ἀπῆλθινε στόν πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κοινοτήτων, υπέβαλε διοικητική ἐνσταση δάσει τοῦ ἄρθρου 90, παράγραφος 2, τοῦ κανονισμοῦ ὑπηρεσιακῆς καταστάσεως τῶν ὑπαλλήλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων κατά τῆς ἀπορριπτικῆς ἀποφάσεως πού περιελαμβάνετο στήν προαναφερθεῖσα ἐπιστολή τῆς 12ης Σεπτεμβρίου. Ἐπειδή δέν ἔλαβε ἀπάντηση, ἡ Porta, ἄσκησε στίς 6 Μαΐου 1981 προσφυγή μέ τήν όποία ζητεῖ νά ἐπιτύχει τήν ἀκύρωση τῆς σιωπηρῆς ἀπορριπτικῆς τῆς προαναφερθεῖσης ἐνστάσεως ἀποφάσεως.

Μέ τά αἰτήματα τῆς ἡ προσφεύγουσα ζητοῦσε, κατ' ἀρχάς καί σύμφωνα μέ τήν διαδικασία περί προσωρινῶν μέτρων τοῦ ἄρθρου 186 τῆς συνθήκης ΕΟΚ (πού ἀντιστοιχεῖ στό ἄρθρο 158 τῆς συνθήκης ΕΚΑΕ), ἀπό τό Δικαστήριο νά διατάξει τήν Ἐπιτροπή νά προδεῖ στήν καταβολή τῶν ἀποδοχῶν πού ἐδικαιοῦτο γιά τό τρέχον σχολικό ἔτος, στήν ἀπάντησή της ὅμως ἀναγνώρισε ότι ἡ καταβολή εἶχε έν τῷ μεταξύ πραγματοποιηθεῖ. Ἀπομένουν τά κύρια αἰτήματα: νά ὑποχρεωθεῖ ἡ Ἐπιτροπή νά παράσχει στήν προσφεύγουσα νόμιμη καί οἰκονομική μεταχείριση ὁμοία πρὸς τήν προβλεπομένη ἀπό τήν συλλογική σύμβαση ἐργασίας πού ἰσχύει στήν Ἰταλία γιά τήν ἰδιωτική ἐκπαίδευση καί ἐπὶ πλέον νά τῆς ἀναγνωρισθεῖ, μετά τήν λήξη τῆς σχέσεως ἐργασίας, τό συνταξιοδοτικό καθεστῶς πού ἰσχύει γιά τό προσωπικό πού ὑπηρετεῖ ὑπό τήν ιδιότητα τοῦ ὑπαλλήλου τῆς Κοινότητος. Μέ τό τελευταῖο αἶτημά της ἡ προσφεύγουσα ζητεῖ νά καταδικασθεῖ ἡ καθ' ἧς στά δικαστικά ἔξοδα.

2. Πρέπει κατ' ἀρχάς νά διευκρινισθεῖ ότι ἡ ἀρμοδιότης τοῦ Δικαστηρίου νά ἐπιληφθεῖ τῆς προσφυγῆς τῆς Porta ἀπορρέει ἀπό τήν ρήτρα διαιτησίας πού ἀναφέραμε καί πού περιλαμβάνεται σέ ὅλες τίς συμβάσεις πού συνήψαν ἡ προσφεύγουσα καί ἡ καθ' ἧς ἀπό τό σχολικό ἔτος 1976-77, λαμβά-

νοντας υπ' όψη τήν διάταξη του άρθρου 153 της συνθήκης ΕΚΑΕ που καθιστά αρμόδιο τό Δικαστήριο «νά λαμβάνει αποφάσεις δυνάμει ρήτρας διαιτησίας που περιέχεται σέ σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ή όποία συνάπτεται από τήν Κοινότητα ή γιά λογαριασμό της». Πάντως, προτου φέρει τήν υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου, ή προσφεύγουσα ακολούθησε τήν διαδικασία που προβλέπει τό άρθρο 90, παράγραφοι 1 καί 2, του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων.

Ή κα9' ής ήγειρε μέ τό υπόμνημα άντικρουσεώς της ένσταση άπαράδεκτου, ύποστηρίζοντας ότι ή προσφεύγουσα ένήργησε δάσει του άρθρου 91 του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως, τό όποιο δέν άφορά παρά τούς μόνιμους καί λοιπούς κοινοτικούς υπαλλήλους, ένω τό αίτημα που άπορρέει από συμβατική σχέση του ιδιωτικού δικαίου είναι τελείως άσχετο προς τόν κανόνα αυτό.

Στήν ένσταση αυτή ή Ρογα άπάντησε ότι, έχοντας έργασθει μέ σχέση έξηρημένης έργασίας στήν ύπηρεσία της Κοινότητας, δικαιούται νά επικαλεσθεί τήν τήρηση του καθεστώτος που εφαρμόζεται στό λοιπό προσωπικό, τό άρθρο 46 του όποιου καθιστά τίς διατάξεις του τίτλου VII του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως περί προσφυγών, εφαρμοστέες κατ' άναλογία.

Κατά τήν διάρκεια της διαδικασίας διευκρινίσθηκε πάντως ότι ή προσφεύγουσα δέν ζητεί νά θεωρηθεί ως «μή μόνιμος υπάλληλος» της Κοινότητας κατά τήν έννοια του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως, άλλ' άπλως νά επιτύχει όλα τά πλεονεκτήματα που της άναγνωρίζει τό ιταλικό εργατικό δίκαιο, έκ του γεγονότος ότι άσκησε δραστηριότητα έξηρημένης έργασίας στήν ύπηρεσία της Έπιτροπής. Έξ άλλου, προς άντίκρουση της ένστάσεως άπαράδεκτου, άρκει νά διαπιστωθεί ότι, άκόμη καί άν ή προσφεύγουσα δέν έδικαιούτο νά επικαλεσθεί τό άρθρο 91 του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως

των υπαλλήλων, θά είχε πάντως τό δικαίωμα, δάσει της προαναφερθείσης ρήτρας διαιτησίας, νά προσφύγει στό Δικαστήριο γιά κάθε διαφορά ως προς τό κύρος, τήν έρμηνεία ή τήν εκτέλεση της συμβάσεως έργασίας που συνήψε μέ τό Κοινό Κέντρο Έρευνας. Δέν είναι καν άναγκαίο νά προστεθεί ότι τό γεγονός ότι στήν προσφυγή γίνεται έσφαλμένη επίκληση μιάς διατάξεως του κανονισμού ύπηρεσιακής καταστάσεως, δέν άρκει γιά νά καταστήσει άπαράδεκτη μιά προσφυγή που είναι δέδαιο ότι δικαιούται νά άσκήσει ό προσφεύγων.

Δύναται επίσης νά τεθεί τό έρώτημα άν τό γεγονός ότι ή ρήτρα περί άπονομής άρμοδιότητας δέν περιέχεται στίς συμβάσεις που συνήφθηκαν από τό 1977 έμποδίζει τό Δικαστήριο νά εκτιμήσει τήν φύση της σχέσεως που ύφίστατο μεταξύ των συμβαλλομένων κατά τήν διάρκεια του χρονικού διαστήματος που προηγήθηκε από τό 1963 έως τό 1977. Ή άπάντηση πρέπει νά είναι άρνητική από τήν στιγμή που ή διαφορά έγείρει τό έρώτημα ως προς τόν συνεχή ή όχι χαρακτήρα καί, επομένως, ως προς τό ένιαίο της σχέσεως έργασίας στό πλαίσιο της όποιάς ή προσφεύγουσα έδίδασκε στό Κοινό Κέντρο Έρευνας από τό 1963 έως τό 1980.

Συνεπώς, ούδείς λόγος ύφίσταται όσον άφορά τό παραδεκτό της προσφυγής.

3. Ή διαφορά έντοπίζεται στόν νομικό χαρακτηρισμό της σχέσεως έργασίας που ύφίσταται μεταξύ της ένδιαφερομένης καί του Κοινού Κέντρου Έρευνας στήν Ισπρα. Άναφερομένη στήν ιταλική νομοθεσία καί νομολογία, ή προσφεύγουσα ύποστηρίζει ότι ή δραστηριότητα που ήσκησε γιά λογαριασμό του Κέντρου από τό 1963 έως τό 1980 όδήγησε σέ μία σχέση έξηρημένης έργασίας άορίστου χρόνου. Από αυτήν άπορρέει τό δικαίωμά της επί των άποδοχών που άπολαύουν οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί καί στήν όποία περιλαμβάνεται ή καταβολή άποδοχών κατά τούς θερινούς μήνες που παραμένει κλειστή ή σχολή, τό επίδομα άκρίβειας, οι περιοδικές αύξήσεις

λόγος αρχαιότητας, ο δέκατος τρίτος μισθός, ή χρηματική παροχή λόγω λήξεως της εργασιακής σχέσεως (παροχή κατά την αποχώρηση λόγω συμπλήρωσεως συνταξίμου χρόνου) καθώς και κάθε άλλη οικονομική και νομική παροχή που προβλέπεται από την συλλογική σύμβαση εργασίας της 11ης Σεπτεμβρίου 1978 για τό εκπαιδευτικό προσωπικό που εξαρτάται από σχολές που διευθύνουν ιδιώτες ή νομικά πρόσωπα.

Δέν χωρεί άμφιβολία (καί οι διάδικοι τό άναγνωρίζουν) ότι είναι έφαρμοστέο τό ιταλικό δίκαιο: συνεπώς, μέ δάση την έννομη αὐτή τάξη πρέπει νά λυθεί κατ' αρχάς τό ζήτημα της έξηρτημένης ή μή φύσεως της έπιδίκου σχέσεως. Άναμφισθήτητα, κατά τό ιταλικό εργατικό δίκαιο, ή όρολογία που χρησιμοποίησαν οι συμβαλλόμενοι στό κείμενο της συμβάσεως δέν δύναται νά τροποποιήσει την φύση της σχέσεως άν αὐτή καθορίζεται νομοδικά. Πράγματι, όπως έπιβεβαίωσε τό Corte di Cassazione μέ την άπόφασή του 2730 της 24ης Άπριλίου 1980, «για τόν νομικό χαρακτηρισμό της σχέσεως εργασίας ως ανεξάρτητης ή έξηρτημένης πρέπει νά έρευνηται, πέρα από τό nomen iuris που χρησιμοποίησαν οι συμβαλλόμενοι, ακόμα και άν εξαγγέλλεται ρητά σέ έγγραφο συμφωνητικό, ή πραγματική φύση και τό άληθινό περιεχόμενο της ίδιας της σχέσεως, καθώς και οι λεπτομέρειες εκτελέσεως των καθηκόντων που συνιστούν τό άντικείμενο της παρεχόμενης εργασίας». Μέ την άπόφαση 3353 της 14ης Ιουνίου 1979, τό ίδιο Δικαστήριο έκρινε ότι για τόν έν λόγω χαρακτηρισμό «ό δικαστής δέν δεσμεύεται από κανένα τυπικό κριτήριο, άλλ' όφείλει νά συγκεντρώσει κυρίως την προσοχή του στό θεμελιώδες κριτήριο διαφοροποιήσεως, σύμφωνα μέ τό όποιο, όταν πρόκειται για αυτόνομη εργασία, άντικείμενο της παροχής είναι τό opus, δηλαδή τό άποτέλεσμα της δραστηριότητας, ένδ, όταν πρόκειται για έξηρτημένη εργασία, τό άντικείμενο της παροχής συνίσταται στις ένέργειες (operae) που καταβάλλει ό εργαζόμενος και θέτει στην διάθεση του εργοδότη και στις όποιες προβαίνει υπό την

επιτήρηση και σύμφωνα μέ τίς όδηγίες του τελευταίου.

Ή καθ' ής ύποστηρίζει ότι ή νομολογία αὐτή άφορά μόνο την ιδιωτική εκπαίδευση και έξηγείται σέ συνάρτηση μέ την ανάγκη προστασίας της καταστάσεως του άσθενεστέρα συμβαλλόμενου έναντι εργοδοτών που ένδιαφέρονται κυρίως για την πρόσκτηση κέρδους. Τά κριτήρια αὐτά δέν πρέπει νά εφαρμόζονται έναντι εκπαιδευτικού ιδρύματος που διευθύνει ή Έπιτροπή των Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων, δεδομένου ότι αὐτή επιδιώκει αποκλειστικά σκοπό δημοσίας ωφελείας και δέν δύναται, έπομένως, νά θεωρηθεί ως ένας όποιοσδήποτε ιδιωτικός επιχειρηματίας. Για τόν λόγο αὐτό ή καθ' ής θεωρεί ότι είναι προσφορότερη ή άναφορά στην διοικητική νομολογία που άφορά την άπασχόληση στον δημόσιο τομέα.

Ή άποψη αὐτή πάντως δέν φαίνεται νά συνάδει προς την σημασία που ή καθ' ής άποδίδει στον ιδιωτικό χαρακτήρα της σχέσεως εργασίας που ύφίστατο μεταξύ αὐτης και της προσφευγούσης. Έξ άλλου, δέν είναι έμφανές πως τά κριτήρια καθορισμού του έξηρτημένου ή όχι χαρακτήρα της καταστάσεως του εργαζόμενου έναντι του εργοδότη δύναται νά διαφέρουν άνάλογα μέ τόν δημόσιο ή ιδιωτικό χαρακτήρα του τελευταίου.

Στην πραγματικότητα, ή νομολογία παρέχει άκριδή κριτήρια για τόν καθορισμό, ανεξάρτητα από την όρολογία που χρησιμοποίησαν οι συμβαλλόμενοι, του έξηρτημένου ή μή χαρακτήρα της εργασιακής σχέσεως. Ύπό την έννοια αὐτή, τό καθοριστικό στοιχείο προσδιορίζεται από την κατάσταση στην όποια εϋρίσκεται ό υπάλληλος έναντι του εργοδότη κατά την ένάσκηση των δραστηριοτήτων του. Ειδικότερα, όταν ό υπάλληλος άσκει τίς δραστηριότητές του υπό την επιτήρηση και σύμφωνα μέ τίς όδηγίες του εργοδότη, ή νομολογία προσανατολίζεται σαφώς προς την άντίληψη ότι στην περίπτωση αὐτή ύφίσταται σχέση έξηρτημένης εργασίας.

Έπ' αυτού δύναται νά γίνει αναφορά σέ δύο αποφάσεις του Corte di Cassazione πού άφορούν ειδικά τήν εκπαιδευτική δραστηριότητα: πρόκειται γιά τίς αποφάσεις 1412 τής 16ης Ιουνίου 1967 καί 653 τής 26ης Μαρτίου 1973. Στην πρώτη τό Δικαστήριο έκρινε ότι «είναι εύλογο νά ύφίσταται σχέση έξηρητημένης έργασίας καί νά άποκλείεται ή παροχή άνεξάρτητης έργασίας από τήν εκπαιδευτική δραστηριότητα πού άσκει γιά πολλά συνεχή έτη εκπαιδευτικός σέ ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα, όταν συμβαίνει ή έν λόγω δραστηριότης κατά τήν ένασκηση της νά συνεπάγεται τήν έκπλήρωση τών ύποχρεώσεων, όπως ή υλοποίηση τών προγραμμάτων καί ή τήρηση προκαθορισμένου ώραριου, πού ύπόκεινται σέ έλεγχο καί ένδεχομένως σέ πειθαρχικές κυρώσεις». Η δεύτερη έκκινει από τήν προϋπόθεση ότι «στήν σχέση έξηρητημένης έργασίας τό άντικείμενο τής παροχής συνίσταται στην δραστηριότητα πού ό εργαζόμενος θέτει στην διάθεση του έργοδότη από τόν όποιο άμείδεται καί τήν άσκει ως στοιχείο πού έντάσσεται στην όλη όργάνωση τής επιχειρήσεως υπό τήν επίτηρηση καί σύμφωνα μέ τίς όδηγίες του επιχειρηματία» γιά νά συμπεράνει: «πάντως συντρέχει περίπτωση έξηρητημένης έργασίας, όταν πρόκειται γιά καθηγητές ξένων γλωσσών πού άσκοϋν τήν εκπαιδευτική δραστηριότητά τους σέ ιδιωτική σχολή μέ συνεχείς ύπηρεσίες πού παρέχονται επί μακρά χρονική περίοδο, υπό τήν έξάρτηση του διευθυντή τής σχολής, καί γιά τίς όποιες καταβάλλονται μηνιαίες άποδοχές».

(καί πού περιλαμβάνετο καί στίς προγενέστερες συμβάσεις πού συνήψαν από τό 1976) όρίζεται ότι «ό καθηγητής άσκει τό έργο του καί όργανώνει τήν διδασκαλία του ύπ' εύθύνη του καί τό πράττει σέ συνάρτηση μέ τόν επιδιωκόμενο παιδαγωγικό σκοπό, όπως προκύπτει από τό πρόγραμμα τών μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισεως». Υπό τήν έποψη αυτή, ή θέση τής προσφευγούσης δέν φαίνεται νά διαφοροποιείται από εκείνη στην όποία εύρίσκονται γενικά οι εκπαιδευτικοί είτε είναι προσωρινοί είτε είναι μόνιμοι στίς δημόσιες ή ιδιωτικές σχολές. Πράγματι, κάθε εκπαιδευτικός είναι υπεύθυνος γιά τά μαθήματα πού παραδίδει, ένω δεσμεύεται καί από τίς όδηγίες τών υπευθύνων τής σχολής, όσον άφορά τό πρόγραμμα πού πρέπει νά τηρηθεί καί τόν επιδιωκόμενο παιδαγωγικό σκοπό. Ό βαθμός έλευθερίας πού διαθέτει, όταν παραδίδει τά μαθήματά του, δέν άντίκειται στόν έξηρητημένο χαρακτήρα τής έργασίας του πού άπορρέει ειδικότερα από τήν ύποχρέωσή του νά ύπόκειται σέ έλέγχους, όσον άφορά τήν όρθή έξέλιξη τών προγραμμάτων πού του επιβάλλονται καί τήν επιδίωξη τών παιδαγωγικών σκοπών πού έχουν προκαθορισθεί.

Στήν προκειμένη περίπτωση, στό σημείο 3 τής τελευταίας συμβάσεως πού συνήψαν οι συμβαλλόμενοι στίς 7 Σεπτεμβρίου 1979

Η προαναφερθείσα σύμβαση τής 7ης Σεπτεμβρίου 1979 όριζε στό σημείο 5 ότι «οι λεπτομέρειες πού άφορούν τήν υλοποίηση τών μαθημάτων καί ιδίως τίς ήμερομηνίες έναρξεως καί λήξεως τών μαθημάτων, τίς ώρες διδασκαλίας, τίς άργίες κλπ. καθορίζονται μέ κοινή συμφωνία μεταξύ του καθηγητού καί του όργάνου σέ συνάρτηση μέ τίς ύπηρεσιακές άνάγκες του έν λόγω όργάνου». Όταν πρόκειται γιά σχολή πού περιλαμβάνει έναν κύκλο σπουδών, ό όποιος κατανέμεται σέ διαφορετικά μαθή-

ματα πού παραδίδουν διάφοροι καθηγητές για κάθε ύλη, είναι φυσικό οι ώρες διδασκαλίας των επί μέρους μαθημάτων να καθορίζονται κατά το δυνατό με κοινή συμφωνία μεταξύ των υπευθύνων για την λειτουργία του σχολικού ιδρύματος και των καθηγητών. Αντιθέτως, οι ημερομηνίες έναρξεως και λήξεως των μαθημάτων, καθώς και οι άργιες γενικά προκαθορίζονται και ισχύουν ανεξάρτητα για όλους όσους εργάζονται στην σχολή. Στην παρούσα υπόθεση, κατά την καθ' ης, ακόμα και τα τελευταία αυτά θέματα δύνανται να αποτελέσουν αντικείμενο συμφωνίας μεταξύ του καθηγητή και της σχολής. Δεν γνωρίζουμε τί ακριβώς συνέβη στην πραγματικότητα. Πάντως, το γεγονός ότι τα εν λόγω θέματα έπρεπε να καθορίζονται «σε συνάρτηση με τις υπηρεσιακές ανάγκες του οργάνου από το οποίο εξαρτάται η σχολή», επιβεβαιώνει και από την άποψη αυτή τον εξηρημένο χαρακτήρα της καταστάσεως του εκπαιδευτικού σε σχέση με τον αντισυμβαλλόμενο του.

4. 'Απομένει να καθορισθεί αν η σύμβαση για την οποία πρόκειται πρέπει να θεωρηθεί ως σύμβαση όρισμένου ή αόριστου χρόνου.

'Επ' αυτόν πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τον Ιταλικό νόμο 230 της 18ης 'Απριλίου 1962, ο οποίος ρυθμίζει την σύμβαση εργασίας όρισμένου χρόνου, η σύμβαση εργασίας θεωρείται γενικά ως σύμβαση αόριστου χρόνου, εκτός από όρισμένες εξαιρέσεις πού απαριθμούνται περιοριστικώς στο άρθρο 1 του νόμου. 'Η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι «είναι δυνατό να καθορισθεί χρονική διάρκεια της συμβάσεως:

- α) όταν τό απαιτεί η ειδική φύση της εργασίας πού απορρέει από τον εποχιακό της χαρακτήρα,
- β) όταν η πρόσληψη γίνεται για την αντικατάσταση απόντων εργαζομένων, οι οποίοι δικαιούνται να διατηρήσουν την θέση τους,
- γ) όταν η πρόσληψη γίνεται με σκοπό την εκτέλεση εργασίας ή υπηρεσίας όρι-

σμένης ή καθορισμένης εκ των προτέρων διαρκείας, εξαιρετικού ή εποχιακού χαρακτήρα,

- δ) για εργασίες εκτελούμενες σε διαφορετικές φάσεις πού απαιτούν λόγω ειδικείσεως προσωπικό διαφορετικό εκείνου πού χρησιμοποιείται συνήθως,
- ε) στις προσλήψεις καλλιτεχνικού και τεχνικού προσωπικού για την παραγωγή θεαμάτων».

'Η επίδικη σύμβαση εργασίας δεν δύναται να υπαχθεί σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις. 'Η καθ' ης αποδίδει σημασία στο γεγονός ότι η ενδιαφερομένη άσκούσε την δραστηριότητά της επί ένα όρισμένο αριθμό ωρών (αρχίζοντας από ένα ελάχιστο 36 ωρών κατά μήνα για τό σχολικό έτος 1969-70, μέχρι ένα μέγιστο 63 ωρών κατά μήνα για τό σχολικό έτος 1979-80), ενώ η προσφεύγουσα αναφέρει μεγαλύτερους αριθμούς, άμφισβητώντας την μέθοδο υπολογισμού πού ακολούθησε η καθ' ης μέδση τούς 12 μήνες του έτους και όχι μέδση τό συντομότερο χρονικό διάστημα πού διαρκεί τό σχολικό έτος. 'Επί πλέον, η καθ' ης υποστηρίζει ότι η εργασία ήταν καθαρά περιοδική και έπραγματοποιείτο σε όρισμένα περιοδικά και προκαθορισμένα διαστήματα για καθαρά έσωτερικούς λόγους της σχολής (λόγοι διοικητικοί και οργανωτικοί των μαθημάτων). Πάντως, δεν είναι έμφανές πώς είναι δυνατό να χαρακτηριστεί ως περιοδική μία εργασία πού επεκτείνεται σ' όλο τό σχολικό έτος σύμφωνα με συγκεκριμένο έδδομαδιαίο ώρARIO και άφοροδσε την έφαρμογή ενός μέρους του κανονικού προγράμματος πού προεβλέπετο για τον πρώτο κύκλο σπουδών της σχολής.

Κατά συνέπεια, τό ανωτέρω έπιχείρημα της καθ' ης, με τό όποιο ζητείται η υπαγωγή της επίδικης εργασιακής σχέσεως στις περιπτώσεις πού προβλέπει τό άρθρο 1 υπό γ) του νόμου της 18ης 'Απριλίου 1962 πού αναφέρθηκε δεν δύναται να γίνει δεκτό.

Μία εκπαιδευτική δραστηριότητα πού πραγματοποιήθηκε σε τακτικά χρονικά διαστήματα και αδιάλειπτα επί δεκαεπτά

έτη (έκτός από τὰ συνήθη διαλείμματα πού όφείλονται στίς σχολικές διακοπές, κοινές γιά όλους τούς εκπαιδευτικούς), δέν δύναται νά θεωρηθεί ώς έργασία εξαιρετικού ή έποχιακού χαρακτήρα. Ό χρονικός προσδιορισμός τής διάρκειας κάθε συμβάσεως πού οί διάδικοι συνήπταν κατ' έτος δέν άρκει γιά νά υπερισχύσει του νόμιμου τεκμηρίου πού περιλαμβάνεται στό άρθρο 1, πρώτο έδάφιο, του νόμου 230/1962 ότι ύφίσταται έργασιακή σχέση άορίστου χρόνου.

Τό συμπέρασμα αυτό εύρίσκει έρεισμα στην ίταλική νομολογία τόσο προγενέστερη όσο καί μεταγενέστερη του προαναφερθέντος νόμου τής 18ης Απριλίου 1962. Ειδικότερα, κατά την μεταγενέστερη του 1962 νομολογία, «ό εκπαιδευτικός πού προσλαμβάνεται επίσης γιά τό χρονικό διάστημα των διακοπών καί γιά περισσότερα συνεχή έτη συνδέεται μέ σχέση άορίστου χρόνου. Κατά συνέπεια, δικαιούται άποδοχών γιά τή θερινή περίοδο καθώς καί γιά παροχή κατά την άποχώρηση λόγω συμπληρώσεως συντάξιμου χρόνου» (άπόφαση του έφετείου τής Κατάνης τής 19ης Νοεμβρίου 1970, πού αναφέρει ή προσφεύγουσα στην σελίδα 16-17). Ακόμη περισσότερο χαρακτηριστική είναι ή άπόφαση του Corte di Cassazione 4452 τής 12ης Ιουλίου 1980 όπου αναφέρεται: «Έφ' όσον τό άρθρο 1 του νόμου 230 τής 18ης Απριλίου 1962 προβλέπει ως πραγματικές εξαιρέσεις τίς περιπτώσεις, πού άπαριθμούνται στό άρθρο, συμβάσεων έργασίας όρισμένου χρόνου, σύμβαση έργασίας στον ίδιωτικό τομέα πού συνήψε εκπαιδευτικός μέ εκπαιδευτικό ίδρυμα καί πού δέν έμπίπτει στίς προβλεπόμενες από τον άνωτέρω νόμο περιπτώσεις ούτε από άλλες νομοθετικές διατάξεις πρέπει νά θεωρηθεί ως σύμβαση άορίστου χρόνου ex lege».

5. Κατά την άποψη μου ύπάρχουν, έπομένως, θάσιμοι λόγοι ότι ή σχέση πού ύφίστατο επί δεκαεπτά έτη μεταξύ τής προσφευγούσης καί τής καδ' ής είχε τον χαρακτήρα σχέσεως εξηρημένης έργασίας άορίστου χρόνου.

Από τὰ άνωτέρω προκύπτει ότι ή προσφεύγουσα έχει τό δικαίωμα νά άπολαύει όλων των έννόμων συνεπειών πού τό ίταλικό δίκαιο άναγνωρίζει σέ παρόμοια κατάσταση. Γιά νά άντικρούσει τό έπιχείρημα τής έφαρμογής τής έθνικής συλλογικής συμβάσεως έργασίας πού έπεκαλέσθη ή προσφεύγουσα, ή καδ' ής ύπεστήριξε ότι οί άποδοχές πού κατεβλήθησαν στην Porta ήταν κατά πολύ άνώτερες από εκείνες πού προβλέπει ή έν λόγω έθνική σύμβαση έστω καί άν έλαμβάνετο ύπ' όψη τό γεγονός ότι δέν άπήλαυε των δικαιωμάτων γιά διακοπές, γιά δέκατο τρίτο μισθό, καθώς καί γιά άλλα πλεονεκτήματα πού προβλέπει ή συλλογική σύμβαση. Αλλ' ακόμη κι άν αυτό είναι άληθές, άρκει νά τονισθεί ότι οί παροχές πού προβλέπουν οί έθνικές συλλογικές συμβάσεις έργασίας συνιστούν κατώτατα όρια: τίποτε δέν έμποδίζει την έκ μέρους του εργοδότη καταβολή άποδοχών πού νά υπερβαίνουν τα κατώτατα αυτά όρια. Έν πάση περιπτώσει, στό μέτρο πού οί συλλογικές συμβάσεις έπικυρώνουν τούς όρους πού όρίζει ό νόμος (όπως τό δικαίωμα γιά διακοπές, τό δικαίωμα γιά δέκατο τρίτο μισθό, ή ύποχρέωση εισφορών προνοίας πού φέρει ό εργοδότης), οί έν λόγω όροι είναι έπιτακτικής φύσεως καί, πρέπει νά τηρούνται άνεξάρτητα από τό άμφισβητούμενο ζήτημα άν εφαρμόζεται ή όχι ή συλλογική σύμβαση.

6. Έχω ήδη αναφέρει τό δεύτερο από τὰ αίτήματα τής προσφευγούσης σχετικά μέ την καταβολή συντάξεως πού προβλέπεται γιά τό προσωπικό τής Κοινότητας καί ύπενθύμισα αυτό πού μεταγενέστερα κατά την διάρκεια τής προφορικής διαδικασίας διευκρινίστηκε, δηλαδή ότι τό ζήτημα τής κατατάξεως τής προσφευγούσης μεταξύ των μή μονίμων υπαλλήλων τής Επिटροπής είναι τελείως ξένο πρός την παρούσα διαφορά. Η έν λόγω διευκρίνιση συνεπάγεται κατ' ανάγκη την παραίτηση από τό άνωτέρω αίτημα: πράγματι, είναι τελείως άστήρικτο νά ζητούνται πλεονεκτήματα πού συνδέονται στενά μέ την ιδιότητα του

μονίμου ή μή κοινοτικού υπαλλήλου, αν αυτός πού επικαλείται τὰ πλεονεκτήματα αυτά δέν είναι σέ θέση νά αποδείξει τήν ιδιότητά του. Πάντως, στην περίπτωση πού ή προσφεύγουσα δέν θά παρητείτο από τό έν λόγω αίτημα, θεωρώ ότι τό τελευταίο πρέπει νά απορριφεί: πράγματι, ή υπαγωγή της σχέσεως για τήν όποία πρόκειται καί ό χαρακτηρισμός της ως σχέσεως εξαρτημένης εργασίας άορίστου χρόνου στον τομέα της ιδιωτικής εκπαίδευσεως, έχουν ως συνέπεια ότι τό ζήτημα της συντάξεως λόγω λήξεως της υπηρεσιακής σχέσεως πρέπει νά λυθεί επίσης μέ βάση τήν ίδια νομοθεσία καί όχι μέ βάση τό κοινοτικό δίκαιο, τό όποιο, όπως προκύπτει από τόν φάκελο της υποθέσεως, δέν εφαρμόζεται.

7. Θεωρώ ότι στό παρόν στάδιο τό Δικαστήριο δέν πρέπει νά έπεκταθεί περισσότερο. Συγκεκριμένα, ό άκριβής καθορισμός των έννόμων συνεπειών πού προκύπτουν κατ' ανάγκη υπέρ της προσφεύγουσας από τήν εφαρμογή της Ιταλικής νομοθεσίας — καί άφού διευκρινισθεί ή φύση της σχέσεως εργασίας μέ τήν Έπιτροπή — πρέπει νά άφαιρεί κατ' άρχάς στίς ένδιαφερόμενες πλευρές. Οι τελευταίες όφείλουν νά επιδιώξουν τήν επίτευξη σχετικής συμφωνίας μέ βάση τήν ρύθμιση πού ισχύει στην Ιταλία επί των θεμάτων έξηρητημένης εργασίας, καθορίζοντας μεταξύ άλλων αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής, πέραν των διατάξεων του νόμου, καί των διατάξεων της προαναφερθείσης συλλογικής συμβάσεως.

8. Έν συμπεράσματι, προτείνω στό Δικαστήριο νά άναγνωρίσει ότι ή εκπαιδευτική δραστηριότης πού άσκησε ή Teresita Porta στην επαγγελματική σχολή του Κοινοτικού Κέντρου Έρευνας της Ispra συνεπήγετο τήν ύπαρξη σχέσεως έξηρητημένης εργασίας άορίστου χρόνου κατά τήν έννοια της Ιταλικής νομοθεσίας πού εφαρμόζεται σύμφωνα μέ σχετική ρήτρα της συμβάσεως. Τό Δικαστήριο όφείλει επίσης νά καθορίσει προθεσμία, έντός της όποίας οι διάδικοι θά καλούνται νά συμφωνήσουν επί των οικονομικών συνεπειών πού άπορρέουν από τόν έν λόγω νομικό χαρακτηρισμό. Σέ περίπτωση μή επιτεύξεως συμφωνίας σέ εύλογο χρόνο, τό Δικαστήριο νά έπιφυλαχθεί νά άποφανθεί επί του αιτήματος πού άφορά τίς άποδοχές καί τήν σύνταξη πού όφείλονται στην προσφεύγουσα. Έν τώ μεταξύ, νά έπιφυλαχθεί καί στό θέμα των δικαστικών έξόδων.